

Kuriteoohvri infoleht

Igaüks meist võib langeda kuriteo ohvriks. Kui oled kuriteost teada andnud, on Sul võimalik saada tuge. Kannatanuna on Sul õigus väarikale ja lugupidavale kohtlemisele. Kogetu leevendamiseks pakutakse Sulle mitmesugust abi.

Õigus saada ja anda infot

- Sul on õigus olla kursis menetluse käiguga ning küsida ja saada selgitusi, kui Sulle jääb midagi arusaamatuks. Kõik küsimused on oodatud igal ajal. Paremaks orienteerumiseks kriminaalmenetluses vaata <https://abiksohvri.ee/et/ohvri-teenus/ohvri-teenus>.
- Kui oled langenud seksuaal- või soolise vägivalda või lähisuhtes toime pandud kuriteo ohvriks, võid paluda, et **Sind kuulaks üle Sinuga samast soost inimene**.
- **Sul on õigus keelduda ütluste andmisest osas, milles need võivad süüestada Sind ennast või Sinu lähedasi**. Samuti ei pea Sa andma ütlusi, kui Sul on ameti- või kutsetegevuse tõttu kohustus hoida saladust.
- Võid tutvuda menetlustoimingu, näiteks **ülekuulamise protokolliga**, ja teha menetlustoimingu kohta märkusi. Selleks anna oma soovist uurijale teada.
- Sul on õigus tutvuda pärast kohtueelse menetluse lõppu **kriminaaltoimikuga**. Küsi seda prokurörit.
- Kui Sa ei valda piisavalt eesti keelt, võid saada **suulise tõlgi abi** või taotlusel ka tasuta kirjaliku tõlke olulisest teabest (nt kohtuotsusest või kriminaalmenetluse lõpetamise määrusest). Küsi seda uurijalt, prokurörit või kohtunikult.
- Sul on õigus taotleda, et Sind teavitataks kahtlustatava **vahistamisest või vahi alt vabastamisest**. Samuti võid taotleda, et Sind teavitataks süüdimõistetu ennetähtaegsest vabastamisest või kinnipidamisasutusest põgenemisest. Saad oma soovist ülekuulamisel teada anda.
- **Võid osaleda kohtuistungil** kriminaalasja arutamisel.
- Sul on õigus esitada kohtueelses menetluses ja kohtus **tõendeid** kuriteo või sellega tekitatud kahju kohta. Kui oled esitanud kahjunõude, pead uurijale või prokuratuurile esitama tõendid, mis nõuet kinnitavad (nt remondiarved või kviitungid ravikulude kohta). Samuti võid esitada kaebusi ja taotlusi uurijale ja prokurörile.
- Sul on õigus saada teada **kohtuotsusest**. Kui Sa esitasid Sinuga seotud menetluses kahjunõude, mille kohus süüdistatavalt välja mõistis ja kohtuotsus on jõustunud, on Sul võimalik kahjunõude täitmiseks pöörduda kohtutäituri poole. Kohtutäituri kontaktid leiad kohtutäituri ja pankrotihaldurite kodulehelt aadressil www.kpkoda.ee.

Õigus saada tuge

- Võid võtta menetlustoimingule kaasa **toetava inimese**.
- Ohvriabi kaudu on võimalik saada erinevaid ohvriabiteenuseid, sh psühhosotsiaalset tuge ja nõustamist, teatud juhtudel kuriteoga tekkinud kahju hüvitamist ning muud nõu. Ohvriabi poole saad pöörduda Sina ise või Sinu lähedased igal ajal, sõltumata sellest, kas kriminaalmenetlus alustatakse või mitte. Võid paluda endale tutvustada ohvriabitöötajat, kes enamasti töötab politseijaoskonnaga samas majas. Loe lähemalt või kasuta veebivestluse võimalust <http://www.palunabi.ee>. Avatud on ohvriabi kriisitelefoni 116 006 (eesti, vene ja inglise keeles ööpäev läbi), emotsionaalse toe ja hingehoiu telefon 116 123 (iga päev kell 10–24) ning vaimse tervise veebinõustamine (<https://broneering-ska.tehik.ee/broneering/broneeri/est/>).
- Võid taotleda lähenemiskeeldu, kui inimene Sind ohustab, ähvardab, ahistab või häirib ning on alust arvata, et selline käitumine võib jätkuda. Lähenemiskeeluga võib keelata tal viibida Sinu läheduses, tulla Sinu elu-, töö- või õppekohale ning Sinuga telefoni, interneti või muude sidevahendite kaudu ühendust võtta. Lisainfot saad uurijalt või prokurörit.
- Sul on õigus esindajale ja võimalus taotleda riigi õigusabi korras esindaja määramist kriminaalmenetluses, kui Sul endal ei ole võimalik esindajat palgata. Selleks esita taotlus kohtule. Taotluse blankett on kättesaadav: <https://www.riigioigusabi.ee/korduma-kippuvad-kysimused#Kuidas-saada-riigi-igusbabi>. Riigi õigusabi saamiseks küsi abi uurijalt või prokurörit. Infot õigusabi kohta saad ka <https://www.juristaitab.ee/et>.

Õigus kahju hüvitamisele

Sul on õigus nõuda kuriteoga tekitatud kahju hüvitamist. Kahju hüvitamist saad taotleda prokuröri abiga **kriminaalmenetluses tsiviilhagiga**, eraldiseisvalt tsiviilkohtumenetluses või teatud juhtudel riigilt **kuriteoohvri hüvitist**. Sama kahju ei hüvitata siiski mitu korda. Kriminaalmenetluses saad nõude esitada kohe, kui oled kannatanuna menetlusse kaasatud, kuid üldjuhul hiljemalt kümne päeva jooksul pärast prokuratuuris kriminaaltoimikuga tutvumist.

Tsiviilhagi kriminaalmenetluses

- Võid esitada uurimisasutuse või prokuratuuri kaudu tsiviilhagi ehk **nõude kuriteoga tekitatud kahju hüvitamiseks või tagajärje heastamiseks**. Kohus lahendab selle nõude koos kriminaalasjaga. Tsiviilhagi tuleb esitada esimesel võimalusel, kuid üldjuhul hiljemalt kümne päeva jooksul pärast seda, kui oled prokuratuuris kriminaaltoimikuga tutvunud. Vajaduse korral küsi uurijalt või prokurörit abi nõude vormistamisel.

- Tsiviilhagis märgi võimalikult selgelt, millist kahju ja mis summas hüvitada palud, ning lisa tõendid, näiteks arved, tšekid, kviitungid või muud dokumendid. **Varalise kahju** hüvitamise nõude läbivaatamine kriminaalmenetluses on riigilõivuvaba. Mittevaralise kahju hüvitamise nõudes võib nõutava summa jätta kohtu otsustada.
- Sul on õigus nõuda rahalist hüvitist ka **psüühiliste ja emotsionaalsete kannatuste** ehk mittevaralise kahju eest. **Mittevaraline kahju** võib olla näiteks füüsiline või hingeline valu ja kannatus, hirm, alandus, ärevus või muu kuriteoga põhjustatud oluline ebameeldiv üleelamine. Mittevaralise kahju hüvitamist saad nõuda eelkõige siis, kui kuriteoga on rikutud Sinu isikuõigusi, muu hulgas põhjustatud tervisekahjustus, valu või kannatusi. Sellise kahju täpset suurust ei pea alati olema võimalik dokumentidega tõendada, kuid kirjelda võimalikult selgelt, kuidas kuritegu Sind mõjutas; lõpliku hüvitise suuruse otsustab kohus.

Eraldi hagi tsiviilkohtumenetluses

Kui Sa kriminaalmenetluses tsiviilhagi ei esita, kui kohus jätab selle läbi vaatamata või kui soovid nõuet esitada eraldi, võid pöörduda sama nõudega maakohtusse tsiviilkohtumenetluses. Tsiviilkohtumenetluses tuleb Sul üldjuhul ise esitada hagiavaldus, põhjendada nõuet ja tõendada asjaolusid, millele nõue tugineb. Tsiviilkohtusse pöördumisel võib kaasneda riigilõiv ja muud menetluskulud.

Riiklik kuriteoohvri hüvitis

- Kui oled langenud Eestis vägivallakuriteo ohvriks, kuriteo tagajärjel on tekkinud raske tervisekahjustus või pikem tervisehäire ning sellega on kaasnenud varaline kahju, võib Sul olla õigus taotleda Sotsiaalkindlustusametilt kuriteoohvri hüvitist. Hüvitise eesmärk on aidata katta näiteks sissetuleku vähenemisest või tervise taastamisega seotud kuludest tekkinud kahju.
- Täpsemad tingimused ja taotlemise info leiad Sotsiaalkindlustusameti lehelt: <https://sotsiaalkindlustusamet.ee/kuriteoohvri-riiklik-huvitis>.
- Hüvitist võivad teatud juhtudel taotleda ka vägivallakuriteo tagajärjel hukkunud ohvri ülalpeetavad või isikud, kes kandsid ohvri matusekulud.

Õigus saada õiglast kohtlemist

- Sul on õigus vaidlustada kriminaalmenetluse alustamata jätmine või lõpetamine. Selleks saada kümne päeva jooksul alates sellest, kui said määruse või teatise, prokuratuurile allkirjastatud paber- või e-kiri (info@prokuratuur.ee), milles selgita vabas vormis, miks peaks kriminaalmenetlust alustama või jätkama. Kontaktandmed leiad prokuratuuri veebilehelt: <https://www.prokuratuur.ee/kontaktid/kontakt/tootajate-kontaktandmed>.
- Võid anda nõusoleku **kokkuleppemenetluse** kohaldamiseks või sellest keelduda. Kokkuleppemenetluse puhul lepivad süüdistatav ja prokuratuur karistuses kokku ning kui kohus kokkuleppe kinnitab ja süüdistatava süüdi mõistab, tuleb süüdistataval hüvitada ka kohtuotsusega välja mõistetud kahju. Sul on õigus avaldada arvamust karistuse ja kahju suuruse kohta. Lisainfot saad prokurörit.
- Kui tegu on kuriteoga, mille eest seadus näeb ette maksimaalse karistusena kuni viis aastat vangistust, asjaolud on selged ja avalik menetlushuvi puudub, võib asja lahendada vahendusega. Vahendusega peavad mõlemad pooled nõus olema. Vahenduskokkuleppega võtab kuriteo toime pannud inimene kohustuse tasuda menetluskulud, heastada tekkinud kahju ning täita muid kokkuleppes toodud tingimusi. Vahendust viib läbi ohvriabitöötaja.
- Kuriteoga kaasnenud kahju aitab lisaks vähendada taastav õigus. Taastava õiguse meetodid, nagu konfliktivahendus või taastav nõupidamine, aitavad kannatanul saada vastuseid juhtunu kohta, toimepanijal võtta vastutust kannatanu ees, suurendada osapoolte turvatunnet ja vähendada uute konfliktide tõenäosust. Taastava õiguse kasutamise eelduseks on, et kõik osapooled osalevad vabatahtlikult ja kuriteo toime pannud inimene tunnistab oma tegu. Lisainfot küsi prokurörit või loe täpsemalt: <http://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/taastavoigus>.

Kontaktisik politseis või prokuratuuris:

.....

.....

.....

